

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

О. В. Комеліна, Л. М. Болдирєва

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА

2021

УДК 658.7:005.511(075.8)

К 63

Рецензенти:

Воркут Т. А., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри транспортного права та логістики Національного транспортного університету МОН України;

Гришко В. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Навчально-методичний посібник рекомендовано до друку:

навчально-методичною комісією Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту (протокол № 3 від 09.12.2020);

науково-методичною радою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (протокол № 3 від 03.02.2021).

Комеліна О. В., Болдирєва Л. М.

Транспортна логістика: навчально-методичний посібник. – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. – 210 с.

Навчально-методичний посібник розроблено для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» згідно з освітньо-професійною програмою «Логістика», він відповідає встановленим вимогам. Розглянуто закономірності розвитку транспортної логістичної системи, особливості та тенденції управління й оптимізації роботи транспорту як елемента логістичної системи і логістичних витрат, пов'язаних з обслуговуванням, процеси організації, прогнозування й планування, мотивацію та контроль транспортування, раціоналізацію товароруку, економічну ефективність логістичних витрат на транспорті.

Навчально-методичний посібник розраховано на здобувачів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, аспірантів. Він може бути корисним також для фахівців у галузі державного управління, управління підприємствами різних секторів національної економіки, підприємців.

27.128.01.01

© Комеліна О.В., Болдирєва Л.М., 2021

© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	7
--------------------	---

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

Тема 1. Поняття, значення і роль транспортної логістики.

Внутрішньовиробниче транспортування	9
1.1. Роль і завдання транспортної логістики.....	9
1.2. Проблеми та їх розв'язання в транспортній логістиці.....	12
1.3. Сутність підходу до транспорту як складової логістичного ланцюга.....	20
1.4. Вплив транспорту на характеристику й показники комерційної діяльності підприємств.....	24
1.5. Характеристика внутрішньовиробничого транспортування.....	29
Контрольні питання	32
Тестові завдання	32
Методичні вказівки для проведення практичних занять	34

Тема 2. Сучасні проблеми транспортно-експедиційного забезпечення розподілу товарів	37
2.1. Етапи розвитку транспортно-експедиційного обслуговування: історичний аспект.....	37
2.2. Сутність, види, класифікація транспортно-експедиційних логістичних послуг. Якісний аналіз транспортної агенції.....	39
2.3. Організація транспортно-експедиційних послуг.....	45
2.4. Розвиток і вдосконалення транспортно-експедиційного обслуговування.....	49
Контрольні питання	51
Тестові завдання	52
Методичні вказівки для проведення практичних занять	54

Тема 3. Системи доставки товарів	56
3.1. Юнімодальні, мультимодальні системи доставки товарів.....	56
3.2. Транспортні термінали, їх типи, функції та місце в логістичній системі.....	58

3.3. Сучасні логістичні системи товароруху за кордоном.....	61
<i>Контрольні питання</i>	66
<i>Тестові завдання</i>	66
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	68
Тема 4. Вибір оптимального перевізника	71
4.1. Вибір економічного виду транспорту, типу транспортного засобу, політика транспортних підприємств з позицій логістики.....	71
4.2. Техніко-економічні показники роботи автомобільного транспорту...	75
4.3. Показники, що характеризують транспортний цикл (простий цикл перевезень).....	80
4.4. Тарифи на перевезення вантажів основними видами транспорту та порядок їх застосування.....	85
4.5. Маркетингові підходи у формуванні тарифної політики і сервісному обслуговуванні клієнтів.....	91
<i>Контрольні питання</i>	92
<i>Тестові завдання</i>	93
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	96
Тема 5. Нові логістичні системи збирання і розподілу вантажів	99
5.1. Логістичні центри як елемент розвитку транспортної системи України.....	99
5.2. Формування інноваційних транспортних систем збирання і розподілу продукції під впливом логістичного підходу до управління матеріальними потоками.....	105
5.3. Критерії оцінювання роботи транспорту, що виникають під впливом упровадження сучасних логістичних систем «Канбан», «точно в термін».....	110
<i>Контрольні питання</i>	112
<i>Тестові завдання</i>	113
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	115
Тема 6. Організація й управління перевезенням товарів. Системи перевезень	117
6.1. Сутність управління перевезенням.....	117
6.2. Логістична концепція роботи транспортних підприємств.....	121
6.3. Нормативно-правова база регулювання управління й організації транспортування вантажів.....	124

6.4. Технологія проектування доставки товарів, цінових параметрів, маршруту й розкладу руху.....	131
<i>Контрольні питання</i>	133
<i>Тестові завдання</i>	133
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	135

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ЛОГІСТИЧНИЙ СЕРВІС ПРИ ТРАНСПОРТУВАННІ

Тема 7. Сервіс обслуговування доставки	138
7.1. Характеристика сервісу обслуговування доставки.....	138
7.2. Стратегії логістичного сервісу.....	142
7.3. Застосування сучасних технологій у логістичному сервісі.....	143
<i>Контрольні питання</i>	146
<i>Тестові завдання</i>	147
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	149
Тема 8. Якість обслуговування споживачів послуг транспорту	150
8.1. Визначення й особливості транспортного сервісу.....	150
8.2. Види сервісного обслуговування та рівень якості обслуговування на різних видах транспорту.....	155
8.3. Критерії якості обслуговування.....	156
<i>Контрольні питання</i>	160
<i>Тестові завдання</i>	160
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	162
Тема 9. Стандартизація, сертифікації та ліцензування логістичних послуг	164
9.1. Характеристика стандартизації логістичних послуг.....	164
9.2. Сертифікація логістичних послуг.....	169
9.3. Ліцензування логістичних послуг.....	173
9.4. Планування виконання транспортних послуг.....	174
<i>Контрольні питання</i>	175
<i>Тестові завдання</i>	175
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять</i>	178

Тема 10. Провайдери логістичних послуг.....	179
10.1. Галузь роботи логістичних провайдерів: контрактна логістика.....	179
10.2. Послуги логістичних провайдерів.....	182
10.3. Логістичні провайдери в Україні.....	183
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>186</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>186</i>
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять.....</i>	<i>188</i>
Тема 11. Економічна ефективність транспортної логістики.....	190
11.1. Показники ефективності транспортної логістики.....	190
11.2. Сутність транспортних задач та методи їх розв'язання.....	192
11.3. Оцінювання енергоємності транспортного процесу.....	195
11.4. Методика визначення резерву пального для транспортних засобів...	197
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>201</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>201</i>
<i>Методичні вказівки для проведення практичних занять.....</i>	<i>204</i>
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	207

ВСТУП

Навчально-методичний посібник «Транспортна логістика» розроблений відповідно до спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Логістика», призначений для здобувачів закладів вищої освіти. Його розроблено для здобувачів, які згідно з освітньо-професійною програмою вивчають дисципліну «Транспортна логістика», включаючи різні її аспекти. Основною потребою створення навчально-методичного посібника «Транспортна логістика» є передусім недостатність нині в Україні належної фахової літератури. Тематично завершеною ланкою навчального процесу виступають практичні заняття, що проявляється у збереженні цілісності системи теоретичної та практичної підготовки.

Метою вивчення курсу «Транспортна логістика» є формування системних знань і розуміння концептуальних основ транспортної логістики, теорії та практики розвитку цього напрямку й одержання навичок самостійної роботи при засвоєнні навчального матеріалу щодо новітніх методів управління системою доставки товарів, організації логістичних процесів транспортування, складування, вантажопереробки товарної продукції, управління запасами, а також управління логістичним сервісом під час транспортування у сучасних умовах господарювання.

Предмет вивчення курсу «Транспортна логістика» – закономірності розвитку транспортно-логістичної системи, особливості та тенденції управління й оптимізації роботи транспорту як елемента логістичної системи і логістичних витрат, пов'язаних з обслуговуванням.

Об'єкт вивчення курсу «Транспортна логістика» – процеси організації, прогнозування і планування, мотивації та контролю транспортування, раціоналізація товароруку, економічна ефективність логістичних витрат на транспорті.

Завданням вивчення дисципліни «Транспортна логістика» є як теоретична, так і практична підготовка здобувачів з питань:

- значення і ролі транспортної логістики;
- понятійного апарату й термінології транспортної логістики;
- внутрішньовиробничого транспортування;
- сучасних проблем транспортно-експедиційного забезпечення розподілу товарів;
- системи доставки товарів, перевезень, сервісу обслуговування доставки;
- нових логістичних систем збору і розподілу вантажів;

- вибору оптимального перевізника;
- організації й управління перевезенням товарів;
- якості обслуговування споживачів послуг транспорту;
- характеристики провайдерів логістичних послуг;
- стандартизації, сертифікації та ліцензування логістичних послуг;
- економічної ефективності транспортної логістики.

У результаті вивчення навчального курсу здобувач повинен:

– знати: поняття, значення і роль транспортної логістики; основи внутрішньовиробничого транспортування; сучасні проблеми транспортно-експедиційного забезпечення розподілу товарів; системи доставки товарів; можливі варіанти вибору оптимального перевізника; нові логістичні системи збору та розподілу вантажів; організацію й управління перевезенням товарів; системи перевезень; сервіс обслуговування доставки; якість обслуговування споживачів послуг транспорту; провайдерів логістичних послуг; стандартизацію, сертифікацію та ліцензування логістичних послуг; економічну ефективність транспортної логістики;

– уміти: ставити завдання підвищення конкурентоспроможності підприємства на базі логістичної оптимізації управління транспортною логістикою; розв'язувати найбільш розповсюджені завдання підвищення конкурентоспроможності підприємства на базі логістичної оптимізації управління транспортною логістикою; розв'язувати стратегічні й тактичні завдання транспортної логістики на основі мінімізації витрат коштів і часу; працювати з інформаційними джерелами; удосконалювати організаційні структури підприємств на основі логістичних підходів; застосовувати в практичній діяльності прийоми транспортної логістики.

Методика викладання курсу «Транспортна логістика» поєднує різноманітні методи навчання й активізації, які дозволяють комплексно засвоїти знання та набути всебічних практичних навичок.

Навчально-методичний посібник «Транспортна логістика» підготовлений авторами: доктором економічних наук, професором Комеліною Ольгою Володимирівною (теми 1– 5, термінологічний словник) і доктором економічних наук, доцентом Болдирєвою Людмилою Миколаївною (вступ, теми 6 – 11).